

AnletsBladet

NR 2

APRIL 2011

Ordföranden har ordet

I min egen forskning har jag kunnat konstatera att jag har ett starkt militärt påbrå. Det är inte bara det att "Gräns" är ett soldatnamn, som första

gången dök upp som nytt efternamn på min farfars far. Längre tillbaka i tiden har jag hittat flera generationer soldater bland mina anor. Soldater bland anorna ger nya möjligheter till släktforskning utöver de som kyrkböckerna erbjuder. Det finns ett omfattande arkiv på den militära sidan. Redan nu kan man nå vissa delar av dessa arkiv via elektroniska söktjänster. Såväl Svar som Arkiv Digital erbjuder idag tillgång till bland annat generalmönsterrullor via egen dator och Internet. Indexeringen lyser dock med sin frånvaro så det blir väldigt mycket bläddrande innan man eventuellt hittar det man söker. Jag kämpar på med bläddrandet för att sätta mig in i vad som finns i rullorna. Jag gör det som en förberedelse för besöket på Krigsarkivet. Väl på Krigsarkivet så väntar en guidad visning där jag väntar mig att få reda på vad som finns i övriga arkiv – de som ännu inte kan nås via egen dator. För oss ligger ju Krigsarkivet i närmiljön så det skulle ju inte vara något stort problem att åka till Östermalm och sätta sig ned för att forska på plats.

Jag ser fram emot vårt besök på Krigsarkivet den 25 maj. Jag hoppas på nya öppningar för att komma mina militära anor lite närmare. Jag åker dit med förväntningar. Jag hoppas att du följer med – speciellt om din släkt också har en militär bakgrund.

K E Gräns

Torpinventering

Den 23 februari 2011 var det medlemsträff i Vuxenskolan i Tumba med syfte att få veta hur man arbetar med Torpinventering.

Efter gott kaffe med bröd hälsade Karl Erik Gräns välkommen till Lars Gunnar Lindström, som startade "Torpinventeringen" i Botkyrka Hembygds-gille.

Lars Gunnar berättade sedan hur vi går till väga när vi torpinventerar, det vill säga vilka torpare som bott på de olika torpen i Botkyrka. God hjälp hade han av Lotta Nordholm som även visade bilder. Vi fick även veta att vi själva kan se vad som är inlagt hittills genom att gå in på Bygdeband, www.familjeband.se och

söka reda på platser som vi är intresserade av, eller har anknytning till, här finns även kartor. Detta är än så länge gratis.

När Lars Gunnar berättat om de cirka 95 torpen i Botkyrka (kanske inte alla men några blev det) var det dags för frågor och svar. Så efter en trevlig kväll tackade Karl Erik för den information vi fått. □

Torpet Trädgårdstorp i Tullinge

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS
SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Jo Carina Wolff, Storskiftesväg. 118
145 60 Norsborg. Tel. 08-531 822 47,
mobiltfn. 070-351 41 22

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 6082396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Karl Erik Gräns, 778 23 53
V.ordf. Carin Johansson, 778 02 51
Sekr. Jo Carina Wolff, 531 822 47
E-post: jo.carina.wolff@telia.com
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 23 51
Klubbmäst. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Anita Karlsson, 530 333 10
Suppl. Mats Johansson, 6082396

AnletsBladet

Ansv.utg. Karl Erik Gräns, 778 23 53
E-post: keg@kegkonsult.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 371 16
E-post: armatt@telia.com
Hans Stedfeldt, 530 364 77
E-post: hans@stedfeldt.pp.se

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2011: 175:-
Famijemedlem: 50:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 23 51
E-post: inger.feldhofer@telia.com

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Styrelsemöten kommer att hållas onsdagarna den 11/5, 24/8, 14/9 2011.

Medlemsträffar

Vårens medlemsträffar blir den 27/4, 25/5 (studiebesök). Läs mer under kalendariet på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vässta pennan och skriv-tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Forskarrummets öppettider

Följande onsdagar under våren 2011 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba öppet.

20 april (18-21) 4 maj (13-17)
11 maj (13-17) 18 maj (18-21)
14 sept. (13-17) 21 sept. (13-15)

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 1/2011 har föreningen fått 18 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Agneta Ahlin	Tumba
Åke Bengtsson	Tullinge
Ingela Bogstedt	Tullinge
Magnus Bäckstrand	Tumba
Margareta Bäckstrand	Tumba
Ulla Comérus	Norsborg
Lars o Karin Hällgren	Tullinge
Laila Højjer	Tumba
Ann-Mari Lundberg	Tumba
Sven-Erik Lundberg	Tumba
Bengt Rehnström	Tullinge
Inger Scott	Norsborg
Lennart Silverbark	Tullinge
Inga-Lill Törnkvist	Huddinge
Lennart Waerner	Tumba
Marie Bergebrant	Huddinge
Stefan Jacobsson	Rönninge

Släktforscardagarna i Norrköping

Släktforscardagarna den 26-28 augusti 2011 kommer att äga rum i konferensanläggningen Louis De Geer konsert och kongress i Norrköping. Temat "Norrköping - STADEN VID STRÖMMEN - industrialismens vagga i Sverige" kommer att återfinnas på olika sätt i föreläsningar, rundvandringar, montrar och utställningar. Läs mer om släktforscardagarna på hemsidan WWW.sfd2011.se

Årsmötet 2011

Så var det dags för årets viktigaste medlemsmöte – årsmötet. Glädjande nog var det 40 medlemmar som hade hörsammat kallelsen och som startade kvällen med den sedvanliga fikastunden. Min förmodan är dock att det kanske inte var själva årsmötet som lockade mest utan den efterföljande programpunkten – genomgången av registreringsprogrammet "Min släkt" anförd av Mats Johansson.

Ordförande Karl Erik Gräns startade mötet och blev sedan vald att vara ordförande även för årsmötet. Han lotsade oss igenom detta på ett föredömligt sätt. I år blev det inga förändringar av styrelsens sammansättning och det blev inte heller någon förändring av medlemsavgiften. De ekonomiska rapporterna presenterades av Inger Feldhofer och mötet beslutade i enlighet med revisorernas berättelse att ge styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2010. Verksamhetsberättelsen visade på styrelsens inriktning att ge medlemmar utökad service såsom Akuten och ökat öppethållande av forskarrummet samt att fortsätta med att försöka få till intressanta ämnen till våra medlemsmöten. Denna inriktning ska också fortsätta att gälla för 2011. Dessutom ska styrelsen fortsätta med marknadsföringen av släktforskning och vår förening. Detta sker genom ett samarbete med biblioteken inom vårt upptagningsområde. Vi ser med glädje att detta har givit resultatet att ett antal personer har insett hur kul det är med släktforskning och att man genom att vara med i vår förening har möjligheter att få hjälp om/när man kör fast i sin forskning. Styrelsen kommer även att fortsätta satsningen på utbildning

Forts. på sid. 3

Hans Stedfeldt blev utnämnd till hedersmedlem

och planerar att utbilda fler kursledare för att på så sätt kunna bredda vårt kursutbud till medlemmar.

Efter avslutat årsmöte kallades Hans Stedfeldt fram och Karl Erik överlämnade en blomma och informerade om att styrelsen utnämnt honom till Hedersmedlem i föreningen. Hans har varit med i föreningen sedan 1996 och har i många år suttit med i styrelsen, sedan 1997 först som sekreterare och sedan som ordförande. Hans deltar fortfarande i föreningens satsning på marknadsföring av släktforskning. Efter en kort paus tog sedan Mats Johansson tag i genomgången av "Min släkt". Innan han fördjupade sig i detta program, gick han snabbt igenom två andra stora registerprogram "Genline" och "Holger". Enligt Mats är även dessa bra program, men de är kanske

till och med för bra. De har funktioner som man eventuellt inte har så stor nytta av förrän man kommit ganska långt i sin forskning. Mats råd var att ta hem demoversioner av programmen och testa vilket man trivs bäst med. Det arbete som man lägger ned på att registrera i de olika programmen är ingalunda bortkastad. Dessa är så konstruerade att man kan plocka ut data från ett program och lägga in i ett annat och fortsätta därifrån.

Vi hade nog kunnat sitta kvar ännu och lyssnat på Mats och alla hans tips, men efter ca 1 timme antog han att det var dags att avsluta. Jag tror att många i liket med mig blev väldigt sugna på att åka hem direkt och ta tag i registreringen av vår forskarmöda. Tack för ett trevligt och informativt årsmöte!

Carin Johansson, v. ordförande

Adoption

Tillstånd till adoption gavs av domstol. Adoptivföräldern/föräldrarna ansökte hos domstolen i sin hemort. Anteckning om adoption skulle göras i födelseboken i barnets födelseförsamling, men inte sällan har man underlåtit att göra detta och anteckningen finns då kanske bara i barnets hemförsamling vid tiden för adoptionen. Anteckning gjordes även i församlingsboken dit barnet adopterats. Hänvisning finns vanligen till domstolsutslaget.

Historik

Legal adoption infördes i Sverige den 1/1 1918. Ansökan gjordes till den domstol där adoptanten/adoptanterna (=adoptivföräldern/adoptivföräldrarna) hade sin hemvist. Domstolen kunde även höra barnavårdsnämnden. Från 1923 var det obligatoriskt för barn under 18 år, då yttranden skulle inhämtas såväl från barnavårdsnämnden där adoptanten var skriven som från barnavårdsnämnden i barnets hemort.

Tillgänglighet

För kyrkböckernas uppgifter råder 70 års folkbokföringssekretess. Sekretessen gäller inte adoptivbarn som söker uppgifter om sin egen adoption. Dopböckerna är offentliga. Uppgifter i akter sekretessprövas om de är yngre än 70 år.

Sökning

I födelseboken eller i församlingsbok

(se inledningen) finns i regel anteckning om adoptionen med datum för domstolsutslaget. I sådant fall är det relativt lätt att återfinna adoptionen i domboken. Märk dock att dombokindelningen skiftar, både över tid och domstolar emellan. Saknas ingångsuppgift i materialet är man hänvisad till en mer omfattande sökning i domböckerna, eventuellt i olika register till dessa (målförteckningar finns från 1948).

I ett fall, Uppsala rådhusrätt, finns ett särskilt register över adoptioner 1920-1970. Besluten ligger i det fallet i Dombok i anökningsärenden och äktenskapsmål (1920-1944). Därefter återfinns adoptioner i Dombok i familjemål (1945-1947), i Familjerättsärenden (1948-1967) och Tvistemålsärenden (1968-1970).

I Västerås rådhusrätt återfinns adoptionerna före 1942 i Civildomboken, 1942-1947 i Aktomboken i civilmål och fr.o.m 1948 i Akter i civilärenden.

Om domböckerna är uppdelade i serier hittar man adoptioner 1918-1947 vanligen i Dombok i tvistemål (om inte särskild Civildombok finns) och fr.o.m 1948 oftast i serien (Beslut i) Ärenden, men "ärenden" kan även då i vissa domstolar ingå i Dombok i tvistemål.

Arkiv

På Landsarkivet i Uppsala förvaras distriktets domböcker för åren 1918-1970 utom i följande fall:

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba Buss 715 avgår 18.17 och 18.47 från Tumba C och stannar utanför lokalen.

27/4 kl. 19.00 Medlemsträff

Att använda mantalslängder.

Gunilla Didriksson släktforskar sedan 1985 och kom under hösten 2010 ut med boken "Släktforskning Grundkurs". Hon har 1600-talet, mantalslängder och kartor som specialintresse. Om detta kommer Gunilla Didriksson att berätta. Kaffe serveras från kl. 18.30.

Entré 20:-. Icke medlemmar 40:-.

25/5 kl. 18-19.30 Studiebesök

Vi besöker Krigsarkivet för en guidad visning.

Krigsarkivet är det svenska försvarets arkiv i Riksarkivet. Här bevaras handlingar från slutet av 1500-talet fram till idag. En särskild stolthet är samlingarna av historiska kartor. För ytterligare information titta på Riksarkivets hemsida (www.riksarkivet.se)/Besöka oss/Krigsarkivet.

Visningen startar kl 18.00 och avslutas kl 19.30.

Eftersom antalet platser är begränsat kommer medlemmar att ges företräde. Eventuellt resterande platser kan erbjudas icke-medlemmar till en kostnad av 80:-.

Samling kl 17.45 utanför Krigsarkivet, Banérgatan 64, Östermalm, Stockholm Om intresset visar sig vara mycket stort så kommer vi att boka plats för flera grupper.

Föranmälan görs till Inger Feldhofer på telefon 778 23 51 eller via e-post inger.feldhofer@telia.com senast den 18/5. För medlemmar gäller principen först till kvarn ...

- Villåttinge häradsrätt (förvaras vid Katrineholms tingsrätt).

- Oppunda häradsrätt (förvaras vid Katrineholms tingsrätt).

- Oppunda och Villåttinge domsagas häradsrätt (förvaras vid Katrineholms tingsrätt).

- Livgedingets domsagas häradsrätt (förvaras vid Eskilstuna tingsrätt).

- Eskilstuna rådhusrätt (förvaras vid Eskilstuna tingsrätt).

- Karlskoga bergslags häradsrätt (förvaras vid Karlskoga tingsrätt).

Källa: Landsarkivet Uppsala

Med svenska mått mätt

Text: Mats Johansson

I förra numret av AnletsBladet skrev jag om det svenska penningssystemet, som vi släktforskare möter i bland annat bouppteckningar. På samma sätt så möter vi ofta olika mått. Det kan vara i Generalmönsterrullan där det står att en soldats längd var 5 fot 8 tum. Men hur lång var han egentligen? Hade det stått 168 cm hade vi omedelbart uppfattat det som en mycket kort man.

I bouppteckningarna möter vi inte bara penningar utan även andra mått, tex längd på fiskenät, vikt på smycke eller storlek på fastighet. Hur mycket väger egentligen matskedarna?

Vi hade mycket lättare förstått det om det stått 526 gram istället för 40 lod.

Fram till slutet av 1600-talet fanns det olika mått i Sverige beroende på var man befann sig. Även mått med samma namn, tex *mil*, kunde ha olika längd. Redan vid riksdagen i Norrköping 1604 framfördes önskemål om att måttssystemen skulle reformeras. Så skedde sedan med kungliga föreskrifter följande år men återstoden av 1600-talet såg ett antal försök av bland andra Georg Stiernhielm att skapa nya system för alla mått. Systemen finner sin form ca 1655 med ett kungligt plakats om mått och vikt vilket räknas som det första enhetliga rikstäckande måttssystemet i Sverige. Det infördes 1665 och ytterligare en måttreform ägde rum 1735 då Allmogeen hade framfört klagomål över bristande logik, lokala skillnader och lurendrejeri.

Nästa måttreform skedde 1855 när decimalsystemet infördes, vilket var genomfört 1863. Metersystemet kom 1878 från Frankrike och infördes under en 10-årsperiod blev det enda lagliga måttssystemet från 1889.

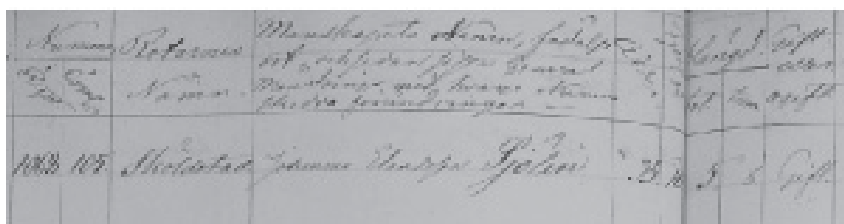

Foto: Arkiv Digital, GMR Kronobergs regemente 352 (1833-1833) Bild 55

Jag kommer nu väldigt översiktligt gå igenom några enheter och viktigare reformer. Årtalen varierar något mellan olika källor jag använt men det beror mest på att man ibland avser beslutstid, ibland början och ibland slutet på införandet.

Jag börjar med **längdmåtten**.

1655

Riksdagsbeslutet gick ut på att man skulle använda samma alnmått i hela landet. Som likare antogs den aln som då satt på Rydaholms kyrkdörr. Den var med dagens mått 59,3784 cm.

1 aln = 2 fot = 24 tum vilket ger att 1 tum = 2,4741 cm.

För angivande av reseavstånd användes landmil (ej att förväxla med sjömil). 1 landmil beslöts var lika med 18000 alnar dvs 10689 meter.

Tidigare hade milen olika längd beroende på var i Sverige man befann sig. Som exempel kan nämnas att smålandsmilen var 7500 m, västgötamilen 13000 m och dalamilen hela 15000 m. Kortast var den finska milen på 6000 m.

1733-1739

Med tre förordningar under denna tid infördes en decimalindelning av foten. En decimaltum blev nu 2,97 cm lång.

1855- Decimalsystemet

Reformen innebar att antalet tum på en fot ändrades från 12 till 10 och att relationerna mellan de olika stegen i skalan sattes till 1:10. En tum blev nu 2,969 cm lång.

Landmilen definierades om till 36000 fot och förblev lika lång.

1878- Metersystemet

Vid metersystemets införande avlystes de äldre måtten. Metern definierades som 3,37 fot. Landmilen definierades i Sverige som 10 km.

Viktmått

Det har funnits flera olika viktmått i bruk samtidigt. I allmänna handeln användes viktualievikt. Bergsbruket använde särskilda metallvikter och råkopparvikter. Läkekonsten och apoteken använde medicinalvikter medan guld- och silvertvikter brukades för ädelmetall samt myntvikt för mynt. Av praktiska orsaker delades metallvikten in i bergsvikt, tackjärnvikt, uppstadsvikt och stapelstadsvikt. Detta låter ju helt självklart eller hur.

Jag kommer att i kommande nummer av AnletBladet att fortsätta att gå igenom viktmått och andra måttssystem som tex rymdmått, ytmått och penningmått.

Det gällde att inte avsiktligt förfälska måtten. Förr var det hårda straff på att fuska med mått. Ända in på mitten av 1800-talet kunde man faktiskt dömas till dödsstraff för förfälskade mått.

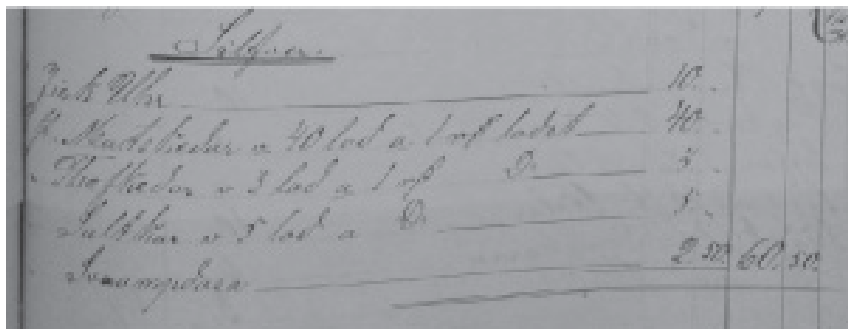

Foto: Arkiv Digital, Medelstad häradsrätt FII:120 (1866-1866) Bild 63 (Bouppteckningar)

De källor jag hämtat information från är främst

- "Med mått mätt - Svenska och utländska mått genom tiderna" av Albert Carlsson, 1993
- Hans Högmans hemsida <http://www.algonet.se/~hogman/slmatt.htm>
- Mått, mål och vikt, PM av Håkan Axelsson, Mittuniversitetet 2007
- Wikipedia
- Nationalencyklopedin